

Wetenschap voor Weerbaarheid: inzet vanuit SSH

Notitie SSH-raad

21 april 2026

Een weerbare samenleving heeft het vermogen om maatschappelijke ontwrichting te voorkomen, op te vangen en ervan te herstellen. Zij kan flexibel reageren op militaire dreigingen, geopolitieke verschuivingen, informatiecampagnes, toenemende polarisatie, digitale onveiligheid, handelsconflicten, bedreiging van de rechtsstaat, pandemieën, of andere crises. Bovendien is een weerbare samenleving in staat te innoveren en zo toekomstige bedreigingen nog beter aan te kunnen.

We staan in Nederland voor de uitdaging om deze maatschappelijke weerbaarheid te borgen en versterken. Dat kan alleen als het vergroten van weerbaarheid wordt gezien als een integrale opgave met oog voor Nederlandse kwetsbaarheden én kwaliteiten. Het SSH-domein brengt ethische, computationele, juridische, culturele, religieuze, filosofische, economische, historische, gedragswetenschappelijke en sociale perspectieven samen om dit complexe en maatschappelijke vraagstuk te benaderen.

Het SSH-domein richt zich daarbij in het bijzonder op zes dimensies van weerbaarheid.

Democratische weerbaarheid

Het versterken van weerbaarheid en militaire paraatheid heeft mede ook als oogmerk onze democratie en rechtsstaat te beschermen. Tegelijk is het verankeren van de Nederlandse democratie, rechtsstaat, democratische waarden en goed functionerende overheidsorganen en instituties ook cruciaal voor het versterken van onze maatschappelijke weerbaarheid. Het beschermen van onze democratie en rechtsstaat vraagt niet alleen om wetten en regels, maar ook om een actieve en bewuste houding van burgers, bestuurders en instellingen. En om een effectieve institutionele infrastructuur. Weerbaarheid is daarbij geen luxe, maar een noodzaak. De democratie kan alleen functioneren als mensen vertrouwen hebben in het systeem en beschermd zijn tegen invloeden die haar proberen te ondermijnen. Het SSH-domein levert cruciale kennis over hoe democratische processen in te richten en hoe burgers op optimale wijze te betrekken bij besluitvorming in de democratische rechtsstaat.

Mentale weerbaarheid

Mentale weerbaarheid is essentieel omdat ze bepaalt hoe mensen omgaan met uitdagingen, stress en tegenslagen in het leven. Ze is niet alleen belangrijk voor het behoud van publieke gezondheid, maar ook voor het bevorderen van persoonlijk welzijn en maatschappelijk en economisch succes op lange termijn, zeker wanneer ingebed in sterke sociale netwerken en met aandacht voor persoonlijke en gemeenschappelijke zingevingsvragen. Met name de mentale gezondheid van jongeren is een speerpunt. Ruim één op de drie jongeren kampt met mentale problemen en het aantal neemt toe. Mentale gezondheid wordt door jongeren geagendeerd als de belangrijkste uitdaging voor deze en toekomstige generaties. De negatieve gevolgen van deze problemen zijn groot. Voor het levensgeluk en de toekomstkansen van de jongeren zelf, maar ook voor samenleving en economie, en voor onze toekomstige weerbaarheid.

Maatschappelijke weerbaarheid

De overheid werkt hard om ons land minder kwetsbaar te maken voor externe bedreigingen, waarbij de nadruk ligt op militaire paraatheid. Het is echter minstens zo belangrijk om de maatschappelijke veerkracht te versterken. Dat betekent: instituties en bevolking voorbereiden om te reageren op informatiecampagnes en polarisatie, maar ook wantrouwen in instituties en politici, tegen te gaan. Een stevige sociale en institutionele basis voorkomt dat onzekerheid en cynisme deze veerkracht ondermijnen. Het SSH-domein levert cruciale kennis om beleid effectiever en rechtvaardiger te maken, hoe om te gaan met (externe) informatiecampagnes, en hoe vertrouwen tussen burgers, overheid en bedrijfsleven kan worden hersteld.

Digitale weerbaarheid

Digitale weerbaarheid is essentieel voor het functioneren van vitale maatschappelijke diensten zoals energievoorziening, communicatie, transport en noodzorg. Deze processen zijn onderling sterk verweven, waardoor verstoringen als cyberaanvallen sector-overstijgende gevolgen kunnen hebben. In de komende jaren wordt deze uitdaging alleen maar groter door AI ontwikkelingen. De internationale afhankelijkheid van digitale infrastructuren maakt Nederland extra kwetsbaar, zeker gezien de rol van Nederland als logistiek knooppunt. Er moet stevig geïnvesteerd worden om burgers en organisaties hiervan bewust te maken en voorbereid te zijn. Het SSH domein kan kennis genereren voor hoe je betere weerbaarheid realiseert, hoe voor effectieve gedragsinterventies, digitale en AI literacy te zorgen en hoe je governance en organisatieplannen zo moet inrichten dat de samenleving inderdaad voorbereid is.

Economische weerbaarheid

Economische weerbaarheid is cruciaal voor Nederland omdat onze economie sterk afhankelijk is van internationale handel en globalisering. In een klein land met een grote, open economie kunnen schommelingen in wereldmarkten of door geopolitieke gebeurtenissen snel grote gevolgen hebben voor het bedrijfsleven, de arbeidsmarkt, productieketens en andere economische processen. We willen de strategische autonomie vergroten, maar toch onze positie als open economie behouden. Een veerkrachtige economie kan zich ook sneller aanpassen aan externe schokken, zoals een recessie of handelsconflicten. Dit beschermt zowel bedrijven als consumenten en zorgt voor duurzame economische groei op de lange termijn. Belangrijke vragen die hierbij spelen zijn bijvoorbeeld slimmere manieren van aanbesteding, het ontwerp van flexibele bedrijfsmodellen en operationele herbestemming, flexibele en duurzame inzet van arbeidskrachten, waardenkringlopen die bestand zijn tegen geopolitieke invloeden en het bestendigen van kennis- en innovatienetwerken.

Militaire weerbaarheid en paraatheid

Militaire paraatheid is cruciaal in tijden van militaire en hybride dreigingen en conflicten. Deze paraatheid is onlosmakelijk verbonden met de samenleving en haar weerbaarheid. Uitdagingen in militair-civiele weerbaarheid spelen op verschillende terreinen, bijvoorbeeld op die van transport, bevoorrading (voedsel, water, energie), communicatie, informatievoorziening, sociale cohesie, personele inzet, cybersecurity, burgerparticipatie, vitale infrastructuur en technologische ontwikkelingen. Het SSH-domein levert essentiële inzichten en handvatten voor actuele vraagstukken op deze uiteenlopende terreinen. Voorbeelden hiervan zijn: schaarste- en verdelingsvraagstukken en de effecten van keuzes op vitale processen en het voorzien in primaire behoeftes; Vraagstukken rondom desinformatie en crisiscommunicatie; inzet van sociale netwerken en het vergroten van burgerparticipatie en burgerweerbaarheid; Juridische en ethische aspecten van samenwerking tussen mens en (*dual use*) technologie.

Dit is een uitgave van:

SSH-raad

Utrecht, 21 april 2026

Contact

Wittevrouwenstraat 7bis, 3512 CS Utrecht

E: secretariaat.sshraad@uu.nl

W: www.sshraad.nl